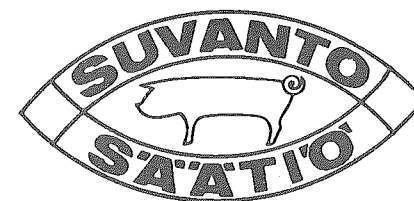

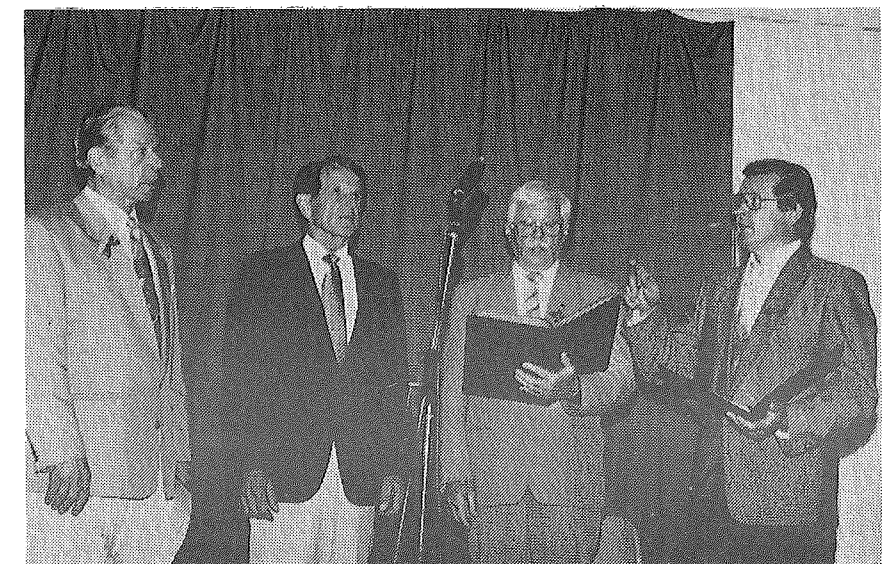
SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 6 1993
SYYSKUU

Laulumiehet saivat kiitosta pitäjäjuhlien yleisöltä, vasemmalta Uuno Kuparinen, Olavi Kuparinen, Ilmari Kaarineva ja Juha Kuparinen. Sisäisivuilla lisää asiaa Sakkolan juhlista.

Pitäjäjuhla valtasi Vesilahden

Sakkolan vuotuinen pitäjäjuhla valtasi Vesilahden kunnan keskellä Hämettä: Vesilahden karjalaisten järjestämään yksipäiväiseen juhlaan saapui vieraita peräti kuutisensataa henkeä! Suvanto-Säätiön Vesilahdes-
sa asuva puheenjohtaja Yrjö Raaska totesi, että se oli taatusti yleisöennätys vesilahtelaiden järjestämällä pitäjäjuhlla.

Puitteet näin mittavan joukon juhlimiseen löytyivät kunnan uudelta yläasteen koululta. Ja jumalanpalveluskin saatiin pidettyä oikein kirkossa, joka nyttemmin on remontin alla. Kirkossa saarnasi sakkolaisjuuri-
nen Tuusniemen kirkkoherra Pertti Lamppu, liturgina toimi Vesilahden kirkkoherra Aarre Laitila. Asiaan kuuluivat myös kunniakäynnit sankarihau-
dalla ja Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä.

Nuortaman sisarukset, Arja Pylväs ja Kyllikki Laitinen olivat kesällä tehneet myös elämänsä ensimmäisen Sakkola-matkan. Sen tunnelmissa oli hyvä tulla juhille — valokuvat matkassa tietysti. Kuvia tutkimassa myös Kalevi Kallonen ja Aapro Kiiski.

Emännät huolehtivat kiitettävästi juhla-
väen ravitsemisesta jo ennen pääjuhlaa kuin sen väliajallakin.

Onnistunut ohjelma piti yleisön mukana. Kovat suosionosoitukset sai Elli Pulakan ja koulutytö Päivi Ah-
tiaisien yhteisesitys erään kotiseutumatkan tunnelmista.

— Käsikirjoittajana tarinaan on elämä itse. Kaikki rakkaudesta Kar-
jalaan, tiivistä ohjelman juontaja Tapani Pietilä.

Sakkolan poikien laulukvartetti ot-
ti niinikään yleisönsä. Asialla oli kolme Kuparista, Juha, Uuno ja Olavi
sekä Ilmari Kaarineva. Torvisoittoa kuultiin lisäksi Ylämäen soittokun-
nan puhaltimista.

Juhlapuhujaksi saapui filosofian
tohtori Helka Urponen, omaasukua Hinkkanen — Vesilahdessa syntynyt,
sukujuuret Hovinkylässä: toisaalla

seuraa hänen puheensa karjalaisuus-
desta.

Järjestelyistä vastanneen seuran
puheenjohtaja Ritva Koski joukkoi-
neen saattoi olla tyytyväinen juhlien
kulkuun evästellessään väkeä koti-
matkalle. Ja juhliin lähteneet saivat
jälleen kerran todeta, että mukavien
esitysten lisäksi tärkeä ohjelmanume-
ro oli tuttujen tapaaminen.

Suvanto-Säätiön edustajat Yrjö
Raaska ja Esko Kallonen kiittivät ti-
laisuuden lopussa Sakkolan viirillä
juhlapuhujan ja luovuttivat viirin
myös Vesilahden yläasteelle muistok-
si.

Lempäälän karjalaisten puolesta
Esko Kallonen toivotti vieraat ensi
vuonna tervetulleeksi pitäjäjuhlaan
Lempäälään.

*Elli Pulakka oli myös kirjamyyn-
töpöydän takana. Sakkolan historiaa
ostamassa Raija, o.s. Lopenen ja
Martti Rajala.*

*Aira Kuisma, Iida Vulli ja Maila
Marttila väliaikakahvilla.*

*Vesilahden karjalaisten puheenjohta-
ja Ritva Koski (keskellä) ennätti juh-
lakiireiden keskellä myös poseeraa-
maan Tyyne-Kerttu Virkin ja Liisa
Kurjen kanssa.*

*Hilkka Kuparinen Lahdesta sekä Lai-
na ja Matti Nuora Tottijärveltä nau-
reskelivat hekin valokuvia, kun väli-
aika koitti.*

”Elettiin sitä ennenkin...”

Viipurin läänin vuoden 1893 kalenterissa kuvataan läänin jokaista pitäjää. Tuolloisessa karjalaisten asuma-alueen analyysissä Sakkolan pitäjistä ja sen asukkaista annetaan varsin myönteinen kuva. Sakkolalaisten todetaan antavan erityistä arvoa kulttuuririennoille ja koulutukselle. Kiitosta annetaan myös Sakkolan naisille. Heitä luonnehditaan ahkeriksi ja he ovat siististi pukeutuneita.

Kalenterin kuvaus ei ilmeisestikään ole ollut mitään ansiotonta kiitosta, koska monet läänin pitäjistä saivat osakseen vähemmän mairittelevia mainintoja tilastaan, sivistysrienoistaan, kouluoloistaan ja asukkaittensa siisteydestä.

Vaikka joissain paikoin olemassaolevat asiantilat antoivatkin aihetta huomautuksille, niin kalenteri antaa varsin myönteisen kuvan sata vuotta sitten vallinneesta tilanteesta karjalaisten ydinalueella. Karjalaiset elivät tosiasiallisesti elämää, joka herätti uteliaisuutta ja innotti muun Suomen sivistyneistöä, Elias Lönnrothin ohella monia muitakin.

Lönnrothin jälkeen jo muutama vuosi aiemmin äsken mainitun kalenterin ilmestymisestä Akseli Gallen-Kallela teki kuuden viikon retken Karjalaan. Sittemmin tuon retken anti näkyi Gallen-Kallelan taiteessa. Muutama vuosi myöhemmin tämän kuuluisan kuvataiteilijan jälkiä seurasi Lars Sonck. Hänen retkensä antia saamme ihailla mm. Tampereen tuomiorakennuksen yksityiskohdissa. Vuonna 1892 Karjalassa vieraili Jean Sibelius vastaviehityksen vaimonsa Ainin kanssa. Matkan vaikutteet näkyivät sittemmin paljon koko Suomen musiikille merkinneissä Sibeliuksen teoksissa; Karelia-sarjassa, Lemminkäisessä ja Tuonelan joutsenessa.

Kulttuurielämän huippujen listaa voisi jatkaa vielä pitkästi. Monet kirjailijat ja tutkijat etsivät suomalaisuuden olemusta ja juuria karjalaisten asuinsijoilta. Mainittakoon heistä vaikkapa Sampo-matkalaisen venereitin etsijä Eino Leino ja kansantapojen tutkija K. F. Karjalainen. Hieman myöhemmältä kaudelta on syytä muistaa vielä Pentti Haanpää, joka suoritti asevelvollisuutensa Kiviniemen kasarmilla. Haanpään teos ”Kenttä ja kasarmi” herätti aikanaan suurta polemiikkia.

Kaikkien edellä mainittujen merkkihenkilöitten askel ei välttämättä kulkenut juuri Sakkolan kautta. Voimme kuitenkin

kin todeta, että sataprosenttisesti suomalaisesta kulttuurista ei ole mahdollista puhua ilman karjalaisuutta ja ripausta sakkolalaisuutta. Tuo karjalainen kulttuuri osoittautui vahvaksi; se selvisi sodan mylerryksistä ja elää edelleen.

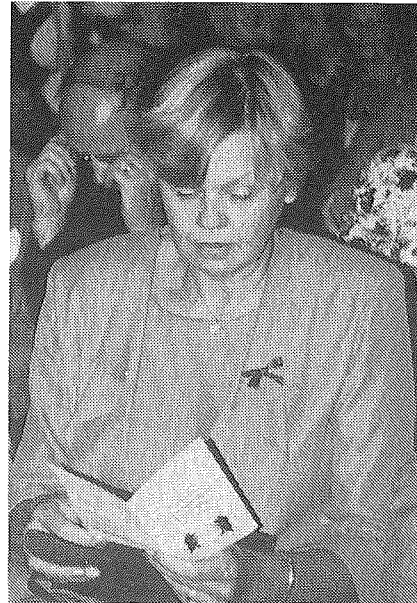
Ehyestä maakunnasta aatteeksi

Kulttuurin innoittajan ohella Karjalalla ja sen asukkailla on ollut toinenkin tärkeä tehtävä. Tehtävänä on ollut niin kuin laulussa sanotaan ”soitella koko Suomen suruja silloin kun vainon päivä sitä kovin kourin koettelee”. Mahdollisuus riemulauluun ja onnenpäiviin menetettiin omilla kotitänhuilla sodan seurauksena.

Hieman vajaat puolivuosisataa sitten sakkolalaiset joutuivat monien muiden karjalaisten tavoin luopumaan elintilastaan, jossa olivat harjoittaneet hengen- ja elinkeinojaan menestyksellisesti. Usein on esitetty kysymys, mikä tuossa luopumisessa oli kaikkein raskainta. Yksi vastauksista iskee monella tavalla asian ytimeen. Raskain sodan seuraus karjalaisille oli huumorin laadun heikkeneminen.

Aineelliset menetykset on voitu korvata uushankinnoilla. Ne, jotka joutuivat jättämään taakseen kaiken, eivät kauaakaan olleet tyhjätaskuja. Varsin pian ahkeruudella, sisulla ja rivakkuudella saatiin hankituksi asunnot ja tarvekalut. Evakot olivatkin usein maaseudulla innovaattoreina eli uusimman osaamisen suunnan näyttäjinä.

Teoreettiset toteamukset tyypillisestä karjalaisesta huumorista tulevat ymmärrettäväksi arkielämän tapahtumien avulla. Kerrotaan erälle lihavahkolle rouvalle tapahtuneen ennen sotia seuraavaa. Rouva oli saapunut runsaine kantamuksineen Viipuriin junalla. Jatkaakseen matkaa asemalta rouva yritti nousta kantamukseineen raitiovaunuun. Nousu tuotti arvaustenkin melkoisia vaikeuksia. Mutta silloin tapahtuman nähnyt herrasmies ryhtyi auttamaan. Herra asetti kätensä paikkaan, jossa selkä muuttuu nimeään, työn-

Juhlapuhujana Helka Urponen.

si sitten ja tokaisi ”heijop”. Kanssamatkustajat hymyilivät ystävällisesti, rouva tuli autetuksi ja pääsi muiden matkustajien iloiseen seuraan.

Tämän rouvan auttaminen tapahtui ilmapiiressä, joka esti vastaväitteet ja loukatuksi tulemisen. Olisikohan vastaava tapahtuma toteutunut yhtä ilomielisenä ja hyväntuulisesti muualla Suomessa? Murjottavat länsisuomalaiset olisivat ehkä äkämystyneet, auttaja olisi voinut saada kiitoksen rouvalta käsilaukun iskulla.

Kulutussyhteiskunnan kehittymisen myötä materiaalista ja tarvekaluista ei ole ollut karjalaisilla puutetta, mutta se, mitä ei ole voitu korvata, on ollut juurilta repiminen. Siirtolaisuus merkitsi kulttuurin aiemman kasvualustan menettämistä, kun asukkaat joutuivat jättämään kotikontunsa ja hajautuivat ympäri Suomea. Karjalaisuuden sisältö muuttui hetkessä; paikallisen realiteetin, alueellisesti määriteltävän ilmiön sijasta karjalaisuudesta tuli aate. Karjalainen kulttuuri ja elämäntyylit menettivät ne kulmakivet, joita oma alue, alueen historia ja vankasti juurillaan oleva kansa merkitsevät kulttuurin ja elämäntyylin kehittymiselle.

Juurilta repiminen merkitsi oman kulttuurin kasvualustan menetystä ja rajua

muuttumista. Asetuttiin pieninä saarekkeina muiden keskele. Tässä tilanteessa karjalaisuutta ei enää muistettu yhdeksi suomalaisen kulttuurin kulmakiveksi, rikkaudeksi ja innoittajaksi, josta kansallisen taiteemme ja tieteemme kärkihahmot olivat ammentaneet vaikutteita. Karjalaisuus ei ollut mitään sisäänlämpiävää ja romanttista tuohivirsu- ja vihtakulttuuria. Se oli ollut voima, jonka varassa ylettiin kansainvälisille areenoille ja kansainvälisiin saavutuksiin.

”Eletään sitä sittenkin...”

Kasvualustansa menetyksestä huolimatta karjalaisuus ei ole sammunut. Perinteinen karjalainen elämäntyylit on paljon muuttunut. Se on saanut vaikutteita ympäristöstään. Elämäntyylit on seurannut aikansa virtauksia. On opittu ja omaksuttu uutta.

Vaikka emme ehkä heti erotakaan karjalaisten nykyisestä elämäntyylistä vuosisadan takaista omaleimaisuutta, niin lähempi tarkastelu paljastaa jotain erityislaatuista. Tämä erityislaatu antaa aiheen todeta, että karjalaisuus elää ja on realiteetti. Se ei ole jotain sivistyshistoriaan siirrettyä. Vieraaseen ympäristöön istutettuna karjalaisuus on sittenkin enemmän aate kuin oma elämäntyylinä.

Missä sitten karjalaisuuden erityislaatu näkyy? Vaikka ehkä yhä harvemmin tapaamme Antti Rokalle ominaista huumoria ja ilomielisyyttä, sitä voi edelleen tavata aitona tällaisissa kotiseutujuhliissa. Missä muualla kuulemme vastaavaa iloista seurustelua ja hersyvää naurua kuin karjalaisten juhlilla?

Karjalaisuus näkyy myös sopeutumissa ja kyvyssä asettua toisen asemaan, empaattisuudessa. Karjalaisuus on muutosten paineessa jatkuvasti kyennyt synnymään uudelleen aatteen ilmajuuriin varassa, vaikka maajuuret onkin runnottu. Karjalaiset omaavat mielikuvitusta, luovuutta ja kyvyn asettua toisen asemaan, kun kohtalo koettelee lähimmäistä. Oteetaan osaa toisten kärsimyksiin, suhtaudutaan suvaitsevaisesti heikkouksiin ja inhimillisiin erehdyksiin. Siitä viriää karjalainen mielenlaatu ja karjalaisen kulttuurin aatteelliset ilmajuuret. Ne ovat voima, jonka varassa on eletty ja selvitty.

Mitä karjalaisuus sitten minulle merkitsee?

Otan esille muutamia ensiksi mieleen

tulevia merkityksiä. Niistä osa on ehkä sellaisia, jotka jo ovat jääneet taka-alalle. Lapsena ja erityisesti kansakouluvuosina 50-luvulla Hämeessä karjalaisuus merkitsi mm. sitä, että

- kuuli aina silloin tällöin olevansa evakon lapsi, melkein ryssä. Katkeruudella muistan menettäneeni jopa yhden ihastuksen, kun ei ollut sopivaa hämäläispojan olla kiinnostunut karjalaisuudesta.
- se merkitsi myös ujestelua haastaa kodin ulkopuolella karjalan murretta. Hämettä puhuivat kaikki muut, oli itse erilainen.
- muistan myös lapsena nähdyt painajaisunet pommituksista, sodasta ja evakkomatkoista. Aikuiset kertoivat, lapsi kuunteli ja eläytyi, vaikka itse en ollut niitä kokenut.
- se merkitsi vahvaa karjalaista ruokakulttuuria; joka lauantaista kakkaran paistoa, lihapottia ja läpääkää.
- se merkitsi myös lähes joka kesä Sakkolan juhlille tai muihin karjalaisten juhliin osallistumista; koulutyttonä sain muistaakseni Helsingissä osallistua Viipurin kansallispuvussa lippuairueeseen.
- myöhemminä vuosina karjalaisuus on merkinnyt suomalaisen, siirtokarjalaisen, sakkolalaisen (millä nimellä sitä nyt haluamme kutsua) sisun kehittymistä; sitä, että on selvittävä omalla yrittämisellä ja työllä ja että periksi ei anneta eikä töitä valikoida.
- se on merkinnyt myös sosiaalista mielenlaatua, ehkäpä juuri sitä aiemmin mainittua empaattisuutta.
- se on merkinnyt tietoisuutta omasta taustasta ja identiteetistä, ei kuitenkaan mitään fanaattisuutta. Karjalaisen laulun sanat osaan tänäkin päivänä paljon paremmin kuin Varsinais-Suomen tai Lapin maakuntalaulun ”Maa ponteva pohjolan äärellä on”.
- se on merkinnyt jatkuvaa herkkyyttä karjalan murteelle; laukaisevaksi tekijäksi riittää puhelinsoitto, jonka jälkeen mie alan haastamaa.

Mitä vanhemmaksi tulee, sitä paremmin alkaa ymmärtää sen tosiasian, että jokaisella ihmisellä on vain yksi synnyinseutu. Kotiseutuja elämän aikana voi olla useita. Vaikka itse on asunut eri puolilla Suomea, niin vahvana tuntee, että on kototisin Hämeestä ja mielellään mainitsee, että Vesilahdelta. Tätä taustaa vasten on luonnollista, että synnyinseutua muistetaan lämmöllä. Siellä käydään, jos ja kun siihen on nyt mahdollisuus. Vanhimman karjalaisukupolven ikävän Kannakselle ymmärtää hyvin. Jokaisella esi-

merkiksi Suvannon Seudussa julkaistulla horsmaa ja heinikkoa kuvaavalla valokuvalla on oma yksityinen merkityksensä. Ulkopuolisesta kuvasta toistensa kaltaisia, vain kuvattavina olevat henkilöt vaihtuvat.

Miten eteenpäin?

Kannattaako sitten enää kansainvälistyvässä maailmassa vaalia karjalaisuutta? Onko karjalaisuudella elintilaa ja mahdollisuuksia?

Vastaan näihin molempiin kysymyksiin myönteisesti. Karjalaisuuden aika ei ole siirtynyt sivistyshistoriaan. Luonnontutkijat puhuvat monipuolisesta luonnosta elinvoiman edellytyksenä. Samaa voidaan sanoa kulttuurin alueesta. Kansainvälistyvässä ja nopeasti muuttuvassa maailmassa kansakunnan elinvoima löytyy sen monimuotoisesta kansallisesta kulttuurista. Karjalaisuudella on edelleen annettavaa siinä missä hämäläisyydellä, pohjalaisuudella tai savolaisuudellakin. Ongelma vain on siinä, että karjalaisuuden asema näihin muihin kulttuureihin verrattuna on erilainen. Hämäläisyys, pohjalaisuus ja savolaisuus elävät vahvasti syntyperässään karjalaisuuden ammentaessa voimaa aatteellisten ilmajuriensa varassa, joita uhkaa ehtyminen.

Tämän ehtymisen taustalla on aidon karjalaisen sukupolven ikääntyminen. Ensiarvoisen tärkeä asia on, miten siirrämmme perintömme sukupolvelta toiselle, vanhemmat lapsilleen, isovanhemmat lastenlapsilleen. Jos tätä siirtoa ei tehdä onnistuneesti, menetämme jotain kokonaisuuden kannalta tärkeää. Samalla karjalaisten jälkeläispolvet jäävät kulttuurien välimaastoon turvattomina kysymään, keitä me olemme. Tietoisuuden puuttuminen omasta taustasta ja identiteetistä on suuri turvattomuuden lähde.

Meneillään olevat vuodet ovat kriittiset. Haastankin eri sukupolvet toistensa löytämiseen ja karjalaisen kulttuurin säilyttämiseen keskinäisen vuorovaikutuksen kautta. Edessä ovat tyrskyt voittoa vaalimalla sitä hengen ylpeyttä, josta Arvi Jännes muistuttaa runossaan Karjala:

”Kun oikeuttasi, uskoas ja Väinön kieltä hoidat, ei pelkoa sull ole katoamisestas...”

Helka Urponen

Muistomerkin äärellä

Sakkolan kirkon muistomerkin vihkiäistilaisuus 9. 7. 1993

Ankea aamu

Perjantaiamu heinäkuun yhdeksäntenä päivänä vuonna 1993 valkei sateisena ja koleana Sakkolan Kiviniemessä. Olimme saapuneet Hotelli Losevskajaan edellisenä päivänä eri puolilta Etelä-Suomea lähteneillä neljällä linja-autolla. Vaatimattoman aamupalan hotellin ravintolas- sa nautittuamme lähdimme linja-autolla Sakkolan kirkolle.

Kansaa kokoontui runsaat 150 henkeä entisen Sakkolan kirkon raunioille. Mukana oli runsaasti sakkolalaisia ja heidän jälkeläisiään, mutta mukaan oli lähtenyt sellaisiakin, joilla ei ole mitään karjalaisia sukujuuria.

Muistomerkkihanke

Muistomerkkihanke käynnistyi kolme vuotta sitten Suvanto-Säätiön järjestämän Sakkolan kotiseutumatkan yhteydessä. Tällöin säätiön johtomiehet Yrjö Raaska ja Esko Kallonen sattumalta ottivat asian puheeksi Leningradissa asuvan Vladimir Tshertilinin kanssa, joka toimii Leningradin alueella turistibisneksessä.

Tshertilin toimi yhdyshenkilönä Suvanto-Säätiön ja venäläisten viranomaisten välisissä neuvotteluissa. Hanke eteni pikku hiljaa niin, että vaatimaton muistomerkki pystytettiin Sakkolan kirkon rappusille syksyllä 1992. Lupien saaminen muistomerkin pystyttämiseksi helpottui jonkin verran olojen ja yhteiskuntajärjestyksen muuttuessa entisen Neuvostoliiton alueella.

Suvanto-Säätiön seppeleen Sakkolan kirkon muistomerkille laskivat Eero Kurikka, Elli Pulakka ja Esko Kallonen. Oikealla alh. puhumassa säätiön puheenjohtaja Yrjö Raaska.

Vaikeat venäläiset

Muistomerkin vihkiäistilaisuus alkoi Sakkolan kirkon raunioilla kello 11.30. Tilaisuuteen oli sakkolalaisten lisäksi kutsuttu venäläisten viranomaisten edustus Käkisalimesta ja Gromovosta (= Sakkola). Kummas- takaan ei virallista edustajaa paikalle saapunut. Suomen Pietarin konsulaatistakaan ei tullut ketään paikalle, vaikka sinnekin oli kutsu lähetetty. Venäläisistä olivat paikalla vain Vladimir Tshertilin vaimonsa ja poika- kansa kanssa sekä miilisiiluutnantti Leonid Osipov, jonka virkapaikka sijaitsee Käkisalmissa.

Venäläisten suhtautumista suomalaisten pystyttämiin muistomerkkeihin kuvastaa hyvin se, ettei ketään vi-

rallista edustajaa saapunut arvokkaaseen juhlaamme. Pelkäävätkö venäläiset viranomaiset virkansa puolesta, jos he tulevat suomalaisten järjestämään juhlaan? Onko heidän annettu ylemmältä taholta ymmärtää, ettei tällaisten patsaiden ja muistomerkkien pystyttäminen ole suotavaa? Vai pelkäävätkö he paikallisen väestön reaktioita?

Kaikki paikalliset asukkaat eivät suinkaan ole erityisemmän ilahtuneita siitä, että tällaisia kivipaasia pystytellään suomalaisten muistoksi hei-

dän asuinseudulleen. Tämäkin muistomerkki on ehditty jo kertaalleen kaataa venäläisten toimesta ja nostettu uudelleen pystyyn suomalaisten voimin. Kaikki Sakkolan alueen venäläiset eivät pidä siitäkään, että suomalaisia kotiseutumatkailijoita sankoin joukoin joka kesä käy heidän kylissään.

Vihkiäisjuhla

Pidimme muistomerkin vihkiäisjuhlan kokonaan omin, suomalaisin, voimin. Mitään ei tulkattu venäjäksi, kun paikalla ei ollut juuri muita venäläisiä kuin paikallista nuorisoa polkupyörineen. Alunperin koko juhla oli tarkoitus tulkata venäjäksi, jos venäläisten virallinen edustus ja Gromovon nykyisiä asukkaita olisi ollut enemmän paikalla.

Muistomerkin vastaanottajais- ja vihkiäisjuhlasta piti muodostua tilaisuus, joka olisi lähentänyt Sakkolan entisiä ja nykyisiä asukkaita toisiinsa. Nykyisen Gromovon asukkaille oli tarkoitus selvittää, miksi kivi seisoo sillä paikalla, mihin se on pystytetty ja mikä paikka koivua kasvava rauniokasa ja sen kupeella oleva entisen sankarihaudan kokoinen ja pari metriä syvä kaivanto ovat joskus olleet.

Alkuhankaluuksien jälkeen Arvo Räisänen lausui tilaisuuden avaus- sanat. Hän valitti, että ulkoiset puitteet juhalle ovat paikallisista olosuhteista johtuen vaatimattomat, mutta sisäisesti tämä tilaisuus on mieliä kohtava perinnejuhla. Räisänen pahoitteli sitä, että kutsuista huolimatta Käkisalmen ja Sakkolan nykyistä johtoa ei ollut tullut paikalle. Hän korosti, että tämä on suomalaisten oma juhla entisellä omalla maaperällä.

Juhlapuhe

Suvanto-Säätiön hallituksen puheenjohtaja Yrjö Raaska piti puheen Suvanto-Säätiön puolesta. Hän ker-

Yleisöä kertyi sankka joukko muistomerkin paljastustilaisuuteen.

toi evankelisuterilaista uskontoa tun- nustavien sakkolalaisten kirkon vaiheista.

— Ensimmäinen kirkko tälle paikalle rakennettiin vuonna 1674. Kaksi kertaa kirkko paloi ja kaksi kertaa se rakennettiin uudelleen. Vuonna 1781 vihitty kirkko ehti palvella 160 vuotta seurakuntalaisten henkisiä tarpeita. Kolmannen kerran kirkko tuhoutui jatkosodan alussa elokuun 23. päivänä vuonna 1941 eikä sitä enää kolmatta kertaa rakennettu uudelleen alueen jäädessä rauhansopimuksessa rajojemme ulkopuolelle.

— Meille sakkolalaisille nämä kirkon rauniot ympäröivine hautausma- maineen on pyhää maata. Kun kirkonkylän asukkaat jättivät tämän paikan he näkivät sankarihaudalla 116 valkoista ristiä, joiden alla lepäsivät sankarivainajat — Sakkolan omia poikia. Tänään emme näe niitä ristejä. Viime kesänä tälle paikalle pystytettiin koivuristi. Sen juurel- le laskivat seppeleensä suomalaiset ja venäläiset sotaveteraanit. Sen äärel- lä puhuivat suomalaiset ja gromovola- iset. Sitäkään ristiä ei enää ole.

— Tämä vaatimaton muistomerkki on perinteiden vaalimista. Se muistuttaa Sakkolan kirkosta niitä satoja ja tuhansia turisteja, jotka kotiseu-

tumatkojensa yhteydessä laskevat kukkansa tälle kummulle. Se muistuttaa Gromovon asukkaille Sakkolan kirkon sijainneen tällä paikalla.

Raaska kiitti kaikkien sakkolalaisten puolesta kaikkia niitä yhteisöjä ja henkilöitä, jotka ovat myötävaikutaneet muistomerkin saamiseksi Sakkolan kirkon paikalle. Erityisesti hän kiitti Vladimir Tshertiliniä ansiokkaasta toiminnasta muistomerkkihankkeen läpiviemisessä, miilisiiluutnantti Leonid Osipovia, Sakkolan kirkonkylän koulunjohtajaa Pavel Feofilaktovia ja koulun oppilaita muistomerkin ympäristön kuntoon saattamisesta sekä Sakkolan ja Käkisalmen johtoa siitä, että he ovat sallineet pystyttää muistomerkin Sakkolan kirkon paikalle.

Lopuksi Yrjö Raaska esitti toivomuksen, että yhteistyö entisten ja nykyisten sakkolalaisten välillä lujittuisi ja ystävyys vahvistuisi.

Seppeleen lasku

Hartaasti veisatun virren jälkeen Elli Pulakka, Eero Kurikka ja Esko Kallonen laskivat seppeleen muistomerkille. Sepeleen laskun yhteydes-

sä Suvanto-Säätiön valtuuskunnan puheenjohtaja Eero Kurikka lausui:

— Laskemme tämän kukkalaitteen Suvanto-Säätiön puolesta esivanhempiemme muistoa, heidän elämäntyötään ja uskontoaan kunnioittaen, jonka he ovat täällä suorittaneet.

Kirkon puheenvuoro

Pastori Leena Repo piti muistomerkin juurella Sakkolan kirkon rautatiepuheen, joka on julkaistu aiemmin Suvannon Seudun lehdistä. Virallinen tilaisuus Sakkolan kirkon päättyi loppuvierteen.

Säiden valtiat ei ollut kovin armol-

linen Sakkolan kirkon muistomerkin vihkiäistilaisuudelle. Ilma oli kylmä, sade vihmoi monilukuisen kirkkokansan kasvoille. Lisäksi voimakas tuuli puhalsi Suvannon selältä. Sää oli yhtä surkea ja oikullinen kuin venäläisten viranomaisten suhtautuminen Sakkolan kirkon muistomerkkiä kohtaan.

Ystävyyslounas

Iltapäivällä Suvanto-Säätiö järjesti säätiön johtohenkilöille ja kutsuvieraille ystävyyslounaan. Lounaalle piti alunperin tulla runsaasti venäläisiä viranomaisia ja edustajat Suomen lähetystöstä. Venäläisten edustus kutis-

tui yhteen perheeseen ja suomalaisista läsnä oli vain säätiön edustajat.

Ystävyysateriasta muodostui pienenmuotoinen, mutta lämminhenkinen tilaisuus, vaikka pöydän antimet eivät erityisen juhlavat olleetkaan. Keskustelu lainehti vilkkaana ja tulkkinä toiminut Arvo Räisänen pyrki kääntämään mahdollisimman paljon, jotta me suomalaiset ja venäläiset ymmärsimme toisiamme. Vladimir Tshertilin, Eero Kurikka ja Yrjö Raaska pitivät kukin pienen pöytäpuheen, joissa keskeisenä teemana oli muistomerkin saaminen Sakkolan kirkon paikalle.

Hannu J. Paukku

Hotelli Losevskajan ravintolassa ystävyyslounaalle osallistuivat: Vladimir Tshertilin, Arvo Räisänen, Olga Tshertilin, Yrjö Raaska, Esko Kallonen, Leena Repo (Kallosen takana), Elli Pulakka, Samppa Viskari, Ester Lopenen, Hannu ja Maritta Paukku sekä Eero ja Aune Kurikka.

Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy loka—marraskuun taitteessa

Lehteen tarkoitettu aineisto toimitukseen VIIMEISTÄÄN 5. 10. -93.

— KIRJOITTAMISIIN!

Aseman puoli

Myös Sopenmäki-nimi soveltui tähän Nuoran suvun asuttamaan mäkikuntaan, vaikka alammekin heti Syvänojan aamun puoleiselta rinteeltä alkaneen alueen asutuksesta.

Ensimmäiset talot olivat lampuotiajan jälkeen asutettu Koirasen suvun asukkailla. He siirtyivät Pietarin valtatie tuntumasta, samoin Matti Nihti. Mistä nämä sukunimet olivat kylään tulleet en aikanaan tullut kysyneeksi. Koirasen suku sammui pois. Nihti-nimi on laajentanut omaa aluettaan.

Nuora-suku oli tämän mäkikunnan voimakkain suku. Matteenjakin oli ainakin kolme lähes samaa ikäluokkaa. Hyvin voipia ja arvostetussa asemassa olevina.

Luukko-suku saapui Nurmesta joskus viime vuosisadan alussa ja sai tilusjaossa maapalstat Nuora-suvun länsipuolelta, joskin paikoittain palstat olivat sikin sokin. Kuparinen muutti taas Luukko-suvun vävyksi Lapinlahdesta. Ja maatilat olivat Luukkojen naapureina.

Rautatien rakennusaika lisäsi seudun asutusta paikkakunnalla. Oli asemavirkailijat, jopa parhaimmillaan kolme kauppaliiikettä. Kunnan kättilön asuntokin ostettiin rautatien rakentajien "jäämistöä".

Paikannimien muistelun aloittamiseksi Piustin rantamalta jossa oli korkeampi kumpare luonnonniityn keskellä, kunnes 1921 niityn vedet lähtivät virtaamaan perattua uomaa pitkin ja koko niittylakeus raivattiin viljelysmaaksi.

Tässä kumpareessa kasvoi muistini aikana muutama haapa, paikannimi Alasuonlehto, antaa minulle mielikuvan erämiesajan uhripaikasta, sillä mihinkään muuhun paikannimeen ei liity lehto -sanaa.

Lähes samaan maapaikkaan kuu-

lui nimet Ämmänautio ja Rönäniitty. Tuon "ämmä-nautinnon" voi käsittää muuksikin kuin "Ämmänautioksi"?

Olisikohan samaa sarjaa lehtosanan kanssa?

Kylään niityltä tullessa oli paikannimenä Lepistö. Täällä salaman isku surmasi Rummen koko perheen ja poltti heinälatoon.

Noustiin Sopenkujasille, josta äijäni kertoi suden vieneen heinänhakumatalla häneltä koiran.

Nuoran lähdekaivosta sai alkunsa puro, Nuorannoro, joka oli ulkopiirteiltään vanha joenuoma.

Tämän Nuoran talojen pihapiiristä kuljemme kujasia rautatien alkutien kautta metsäalueelle, jossa erään murhenäytelmän muistona vieläkin lienee puuristi pystyssä...

Tie kulki notkelmaa pitkin suoraan etelään. Oikealla oli rinne Silvastikukula, poikien mäenlaskupaikka. Notkelmassa paimenet hyppivät Rahakuopan päällä, jossa muistitieto kuvitteli olevan aarteen hauta. "Oikei kumajoa..."

Sitten tuli yksi paikkakunnan jyrkimmistä rinteistä, joka oli pitkä ja jyrkkä. Likolammin Leksusta, hyppyrystä, tavallisilla hiihtosuksilla rohkeimmat hyppäsivät yli 20 metrin hyppyjä! Notkon pohjalla oli Li-

kolammi ja toisessa notkossa Pienlikolammi. Toisen harjanteen takana oli Kaasalaistenkulppa josta Ilmari Sihvon punamultatehdas otti käyttöveden. Maapohja kuului Kuparisen suvulle.

Pian oltiin Joutsjärvellä ja minä olen sitä mieltä, että alkuksena oli joutsen. Vaikka viime vuosina joutsen ei pesinytkään järvestä. Kuikkia kyllä asusti.

Joutsjärvestä lähti ja tuli pieni puro, jonka virtaus oli ajoittain järveen päin, ajoittain pois järvestä viereiselle suoalueelle. Paikan nimikin oli Vaakerpassi!

Joutsjärvestä oli vain muutama sata askelta Yläjoelle Ryssänlaanin paikkeille. Täällä oli venäläisen omistama puutavaran varastopaikka.

Lutjanaan vievän tien vierellä oli syvä notko, useampikin, joita sanottiin Kuopiksi.

Notko oli ainakin 20 metriä syvä ja rinteet kasvoivat vankkoja mäntyjä. Miehet yllyttivät "Heikkiä" irtottamaan kärrystä pyörän ja rillamaan notkoon. Pyörä lähti hirmuiseen vauhtiin, mutta täytyi kantaa palasina takaisin.

Seuraavassa pakinassa siirrymme Sopenmäen toiseen laitaan jonka asukkaat kuuluivat alkuaan Heikkonen-sukuun. Tunnetuin ja vaurain talo oli Ryypön talo. Tämä tila ei ole koskaan kuulunut Petäjäjärven hovin omistukseen, vaan on ollut kunnostautuneen upseerin omistuksessa — tietysti keisarin armosta annettuna.

Viljo Purontaa

Muistatthan **EDULLISET ILMOITUKSET**
1 markka / palstamillimetri

• Kuolinilmoitukset • Kokoukset • Matkat ym.

Soitto iltaisin toimitukseen ☎ 931-748 448

Kirjeitse os. Rautasemantie 375, 37550 Moisio

Sakkolan Kiviniemessä 1993

Kuuntelen nauhalta Valamon kelojen kumahtelua, vaihdan ja nyt kuuluu nauhalta "Evakon laulu" joka tuo monien vuosien takaiset muistot mieleeni, mutta myöskin hiljattain tehdyn matkan Sakkolan Kiviniemeen joka oli monella tavalla mieleenpainuva. — Kävin ensimmäisen kerran lapsuuteni kasvupaikoilla Kiviniemessä 1991 ja vannoin sen olevan ja jäävän ensimmäiseen ja viimeiseen kertaan vaikkakin jälleennäkeminen oli mieltä liikuttava. Oli myöskin mieltä järkyttävää nähdä miten rempallaan kaikki oli Karjalassa. — Sain kuitenkin syödä sanani tuosta viimeisestä käynnistä sillä voimakkaat siteet vetivät sinne ja ne olivat lapsuudenaikaiset elämykset. Mitä vanhemmaksi tulee sitä selvemmin tulevat muistot esiin. Ja kun luin Suvannon Sanomista Esteri Loposen järjestävän matkaa Kiviniemeen teimme sisareni kanssa päätöksen lähteä mukaan vielä kerran.

Torstaipäivä 8. 7. -93 ei näyttänyt ystävällisiä kasvojaan, vettä tihuutti ja harmaat pilvet täyttivät taivaan. Nautimme aamukahvin jo ennen kunkonlaulua, tarkastelimme matkava-

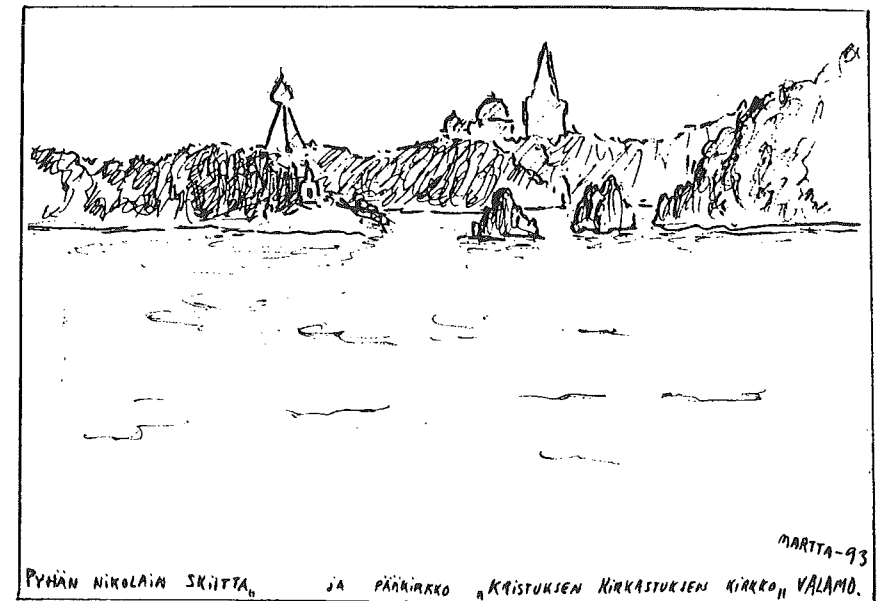
rustuksiamme puuttuiko mitään. Voimakkaan ja piristävän kahvin nautittuamme oli aika tilata taksi joka vei meidät Tampereen vanhan kirkon eteen jossa jo oli matkalle lähteviä Sakkolalaisia. Paikalla olivat myöskin ne jotka lähtivät Sakkolan kirkon raunioilla pidettävään juhlatilaisuuteen. Autot täytyivät ja pääsimme liikkeelle. Esterin laskettua "katraansa" ja todettuaan kaikkien ilmoittautuneiden olevan mukana ja antaen tietoja käytännöllisistä matkaan kuuluvista asioista sekä toivottuaan kaikille hyvää matkaa hän antoi "mikin" autonkuljettajalle joka esitteli itsensä Erkki Ahoseksi. Saimme tietää erilaisista tullia koskevista asioista sekä millä tavalla meidän tulee käyttäytyä että emme tulisi petetyksi, varastetuiksi, ryöstetyiksi y.m. Ja jos kuitenkin "tallaamme pinaattiin", niinkuin täällä meillä sanotaan, on se oma syyimme. — Huomasimme että Erkistä tulisi matkalamme olemaan suurta iloa niin meidän viihdyttäjänä kuin matkaoppaakin. Hänellä on uskomattoman terävä muisti ja hyvät ja tarkat tiedot Karjalan historiasta. — Viipurin his-

toriaa en ole kuullut kerrottavan niin elävästi kuin Erkki Ahonen sen teki. Auto kiersi katuja ylös toista alas ja me kuuntelimme silmät ja korvat avoinna. Kertoi eri veljeskuntien luostareista ja sen huomattavimmista asukkaistakin ja vuosiluvut tulivat pätevästi paikalleen. Ei hän unohtanut kertoa puistoista, kuvapatsaista, rakennuksista eri vuosisadoilta. — Silmäkulmaani ja muistilokerooni jäi se pienen pieni luostari joka ei suuruudellaan kerskaillut mutta jolla oli ikää ja historiaa. — Käkisalmen historiakaan ei tuottanut mitään vaikeutta Erkkille, kertomista riitti meille kiitollisille kuuntelijoille. — Ja eri pitäjien asukkaistakin oli kerrottavaa. — Merkittävä! Ajattelen, olet kuin modernin ajan Elias Lönnroth, olet kävellyt Kannasta ristiin ja rastiin tehden merkintöjä! — Voin vain sanoa että olet helmi Kannakselle menijöille ja uskon että kyvyilläsi kertoa tulet ylläpitämään kiinnostusta ja halua matkustaa juuri sinun ohjaamassa turistiautossa! — Vihdoinkin tulimme määränpäähän Kiviniemen Losevoon jonne majoituimme. Minulla oli kiire lähteä kotipaikalle, sehän oli siitä hotellista vain "kivenheiton" päässä. Sain molemmat sisareni mukaan. Vanhin sisareni ei tuntenut paikkoja ollenkaan, hänelle se oli varmaan suuri yllätys, kenties pettymyksen nähdä kotipiha täynnä venäläismallista "arkkitehtuuria". — Vähät tölleistä! — ranta oli se paikka mikä merkitsi minulle paljon.

Perjantaina näytti sää muuttuvan kolkon tapaiseksi vaikka se edellisellä iltana oli aurinkoinen ja sateesta kostean lämmin. Autot starttasivat kohti Sakkolaa päämääränä kirkon rauniot. — Oi, miten taivas itki! Itkiköhön se Sakkolalaisten kyynelitä kuin enteillen jotain ikävää tapahtuvan. — Perille tultuamme oli aikaa ennenkuin juhllisuus alkoi ja siinä

yksi kuin toinenkin hytisi viluissaan, ja sadetta riitti! Missä viipyivät viralliset venäläiset vieraat joista erään heistä piti pitää puhe. — Odottelimme ja nyt piti puheen Suvanto Säätiöstä Yrjö Raaska. Hänen jälkeensä puhui Pastori Leena Repo. Tämän jälkeen laskettiin kivelte Suvanto Säätiön kukkalaite joka oli hyvin kaunis sini-valkoisine väreineen. — (Kenties ei kuulu hyviin tapoihin, mutta mainitsen kuitenkin kaikesta huolimatta siitä, millä tavalla muuttamat venäläiset vielä katsovat meitä suomalaisia pahansuopein silmin. Saimme kotimaahan tultuamme tietää että kukkalaite oli revitty, heitetty pois ja kiveen piirrelty ristejä. Stalininen henki ei ole kuollut nykyisellä venäjällä. — Toivon että muistokivi tulee pysymään paikallaan.) Tämän muistotilaisuuden jälkeen ajoimme takaisin hotelliin ja iltapäivän sai käyttää niinkuin itseksin halusi. Bussien kuljettajat olivat idearikkaita ja toimeliaita, he järjestivät lettukalaasit ja kahvinjuonnit. Meitä oli kuin muurahaisia sokeripalan ympärillä ja siinä tuli verestettyä sota-ajan jonotuskulttuuriakin. Ja ne pienet "metsämarketeista" ostetut "kirkkaat" tulivat esiin taskuista, laukuista ja milloin mistäkin. Nauhua ja hauskuutta riitti, niinkuin letujakin! — Sisareni, tuo kaikesta huolehtiva sielu, oli tehnyt pienen pussin tuomisia kotipaikassa asuville nykyisille isännöitsijöille ja sen hän aikoi mennä viemään ennen hotellissa pidettävää juhlaillallista. Menimme mukaan "tukijäseniksi", sisareni ja minä. Meidät muistettiin viimekertaiselta käynniltä ja penkitettiin juomaan tsaiikkaa. Yrittelimme sormikielin keskustelua ja eiköhän tuo tuosta jotenkin ymmärretysti mennyt. Aikamme istuttuamme sanoimme hyvästit ja lähdimme hotelliin.

Lauantaina oli lähtö Käkisalmen kautta Valamoon. Teimme lyhyen kierroksen Käkisalmissa josta Erkki osasi kertoa paljon. Sitten satamaan jossa laiva odotti meitä. Taipoimme aikaa katselemalla Laatokan

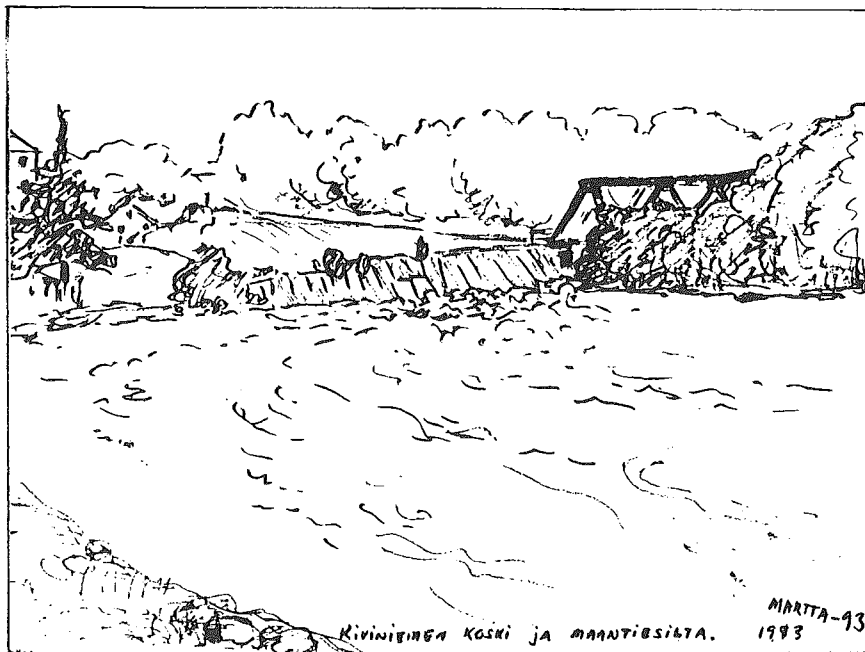
usvan peittämiä laineita tai juomalla kahvia "salongissa". Vihdoinkin, seilattuamme muutamia tunteja, pilkahti ensimmäisen Skiitan kullattu kupoli silmiin ja lähemmäksi tultuamme saimme pääkirkon, Jeesuksen kirkastamisen kirkon, näköpiiriimme kupoleineen ja sini-valkoisine seinäväreineen. Kumahten soivat Valamon kellot kun laiva tuli satamaan. Meitä oli vastassa lauma pikkukaupan tekijöitä niin lapsia, aikuisia kuin vanhuksiaakin. — Oppaaksemme tuli pieni ja huonoa suomenkieltä osaava venäläismummo joka kyllä osasi kertoa Valamosta ja sen historiasta. Kysymykseeni; ottavatko saaren asukkaat osaa kirkon korjaamiseen, hän vastasi: venäläinen hyvin laiska ja humalainen. — Ja toiseksi, ei ole rahaa, Valamo on köyhä. Ja kaikki rakennukset kaipaavat korjausta. Teki kipeää nähdä freskojen pilaantuminen. Niissä on työtä enemmän kuin sadaksi vuodeksi. Mutta aloitettu on korjaukset, kenties tulemme näkemään Kristuksen kirkastuksen kirkon freskot sellaisina kuin ne olivat ennen talvisotaa. Meille näytettiin puutarhoja joissa kasvoi ikivanhoja omenapuita. Kaikki niin villiintynyt ja rikkaruohojen peittämää. Olisi siinä työtä saaren asukkaille jos halua riittäisi, vaikkapa vain ruokapalkalla. En nähnyt kuin pari munkkia. Yhdestä sain na-

pattua kuvan selkäpuolelta ja tämä toinen polkupyöränsä vieressä sanoi kuivan lyhyesti njet, kun näytin kameraani. No olkoon, minulla on hyvä silmämuisti, tein hänestä piirroksen. — Kun tulimme Valamoon kumisivat luostarin kellot, kun lähdimme, lähdimme hiljaisina. Kauniina näkyivät saarilla sijaitsevat skiitat kultaisine kupoleineen silmiimme laivan edetessä saarelta. Kenties joskus tulevaisuudessa saan kuulla kellojen syvän kumahtelun ja kenties näen Valamon korjattuna joka ottaa vieraansa vastaan ilman köyhyyttä ja puutetta. —

Sunnuntai ja herätys. Aamiainen ja matkatavarat autoon. Etsimme istumapaikat ja niin alkoi kotimatka. — Pysähdyimme joillakin "metsämarketeilla" tekemässä ostoksia ja Viipurissa pistäydyimme kauppahallissa ostoksilla. — Tulimme sitten tunnettuun kotimaahan jossa kaikki on siistiä ja kaunista, silmää hivelevää. Lähestymme kotikaupunkia ja paikka paikoin jäi ihmisiä pois. Tulimme vihdoon Tampereelle matkan alku ja loppupäähän. Hyvästit ja kiitokset kaikille. Sanon näkemiin koska siinä on jälleennäkemisen iloa ja en mene vannomaan että tämä on sitten viimeinen kerta kun lähen Kiviniemeen.

Kööpenhaminassa 28. 7. -93

Martta Karvonen Olesen

KUOLLEITA

Pentti Emil Karonen, s. 21. 3. 1924 Sakkolassa, k. 2. 7. 1993 Haukiputaalla. Entinen kotikylä Röykkylä.

Anna-Maria Kerminen, o.s. Lankinen, synt. 19. 5. 1906, kuoli 9. 6. 1993. Kotikylä Sakkolassa Haparainen, viimeisin kotipaikka Punkalaidun.

Sievi Hahtikari, o.s. Pappinen, synt. 18. 6. 1915, kuoli 17. 6. 1993. Kotikylä Sakkolassa Lapinlahti, viimeisin kotipaikka Punkalaidun.

Rauha Maria Pursiaisen muistolle

Rauha Maria Pursiainen, omaasukua Virolainen, syntynyt Sakkolan Petäjärvellä 24. päivänä heinäkuuta 1913, kuoli Hattulan terveyskeskuksessa 20. päivänä kesäkuuta 1993.

Siunaus toimitettiin 3. 7. 1993 Karttulan kirkossa. Aluksi Katariina Rissanen soitti huilua sisarensa Elisa Rissanen säestäessä uruilla, hän toimi myös kanttorina.

Siunausvirtenä veisattiin virren 600 kolme ensimmäistä säkeistöä. Siunauksen toimitti kirkkoherra Pekka Mustakallio, joka kosketteli vainajan valmistautumista viimeiselle matkalle. Muutamaa päivää ennen kuolemaa hän omisti Jeesuksen veriarmon

Veljesten muistolle

Pentti Koiranen

Kevään puhjetessa vehreyteen vai-pui 14. 5. 1993 kuolonuneeen heras-tuomari Pentti Koiranen. Hän oli syntynyt v. 1924 Sakkolan Haitermaassa ja hän suoritti varsinaisen elämäntyönsä maanviljelijänä osallistuen jo nuoruudessaan kotitilansa maataloustöihin. Jatkosodassa hän palveli rintamajoukoissa Laatokan itäpuolella. Sotien jälkeen uudeksi kotipaikkakunnaksi tuli Lempäälän kunnan Miemolan kylä ja jonkin aikaa oman perheen perustamisen jälkeen Lipon kylän Heikkilän tila.

Maanviljelijätoimien ohella hän hoiti vastuuntunnolla myös luottamustoimia, mm. Pirkkalan kihlakunnan noikeuden lautamiehenä yli kymmenen vuoden ajan saaden herastuomarin arvon. Tampereen Aluesäästöpankin Lempäälän konttoritoimikunnan jäsenenä hän toimi pitkään. Hänelle erityisen mieluisia harrastuksia olivat lähinnä metsästys ja kalastus.

Pentti Koirasen ruumiinsiunauksen toimitti rovasti Heikki Miettinen. Muistotilaisuudessa Lempäälän Ehto-
to-
kodossa hän kertoi mm. vaikutelmiaan keskusteluista, joita heillä oli Pentin kanssa yhdessä ollut Liponselän rannalla.

ja yhdessä puolisonsa kanssa nautti Herran pyhän ehtoollisen. Siunauksen lopussa veisattiin virren 631 neljä ensimmäistä säkeistöä.

Puolison tuodessa kukkansa arkulle lähiomaiset ja ystävät tekivät samoin. Lopuksi veteraaniveljet koontuivat arkun ympärille ja lauloivat jäähyväislaulun veteraanisarelle ja laskivat havuseppeleen.

Surumarssin soidessa Kauko-veljen neljä poikaa, vävy ja vävyn poika kantoivat Rauha-tädin ja laskivat hänet haudan lepoon odottamaan ylösnousemuksen ihanaa aamua.

Rauha Maria Pursiainen oli pidet-

Pauli Koiranen

Vain viisi viikkoa veljensä Pentin kuolinpäivän jälkeen, eli 18. 6. 1993 sammui maanviljelijä Pauli Koirasen maallinen elämä pitkän ja vaikean sairauden murtamana. Hän oli syntynyt v. 1926 Sakkolan Haitermaassa. Myös hän suoritti elämäntyönsä maanviljelijänä ja osallistui vanhempiensa ja veljiensä kanssa kotitilan töihin. Jatkosodan aikana hän palveli IS-joukoissa. Uudella kotipaikkakunnalla Lempäälän Miemolassa Pauli teki maataloustöiden lomassa myös rakennustöitä.

Oman perheen perustamisen jälkeen oli asuinpaikka aluksi Kuljussa ja sittemmin Lipossa, jossa maatalouteen liittyen harjoitettiin mittavaa kanalatuantoa. Pitkäaikainen ja vaikea sairaus pakotti Paulin luopumaan työelämästä ja turvautumaan pyörätuoliin vuosikausiksi. Mahtoi se olla kova koettelemus miehelle, joka nuoruusvuosinaan aktiivisesti harrasti nuorisoseuran piirissä tuolloin vi-reänä ylläpidettyä kansantanhutointa.

Myös Pauli Koirasen ruumiinsiunauksen toimitti Lempäälän kirkkoherra, rovasti Heikki Miettinen. Hän puhui myös muistotilaisuudessa Lempäälän Ehto-
to-
kodossa. Siunaus- ja muistotilaisuudessa vainajan serkun pojantytär Iina Koiranen esitti huilunsoittoa. — UK

ty ihminen, sen todisti kaunis kukkakumpu. Lopuksi veisattiin haudalla virsi 377.

Muistotilaisuus pidettiin Karttulan yläasteella. Rissanen sisarukset lauloivat kolme laulua. Adressit luettiin, veisattiin virsiä. Ystävät puheissaan toivat julki, kuinka Rauha Maria Pursiainen oli hyvä naapuri ja joka ikäpolven ystävä vanhuksista lapsiin. Viimeiseksi puhui kirkkoherra ja päätti loppurukoukseen.

Rauha Maria Pursiainen on pois-sa. ”Et jättänyt jälkeesi tyhjää sijaa, vaan rakkauden täyttämän muiston.”

— KV

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

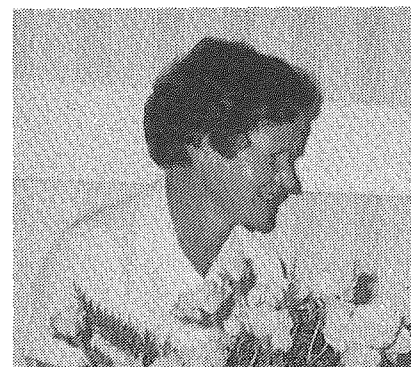
70 VUOTTA täytti 25. 6. 1993 Esteri Koljonen, o.s. Kekki, Punkalaitumella. Hän harrasti nuorena tyttönä hiihtoa, myöhemmin kuto-mista, nykyään tilkkutöitä kansalaisopistossa. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Haparainen.

70 VUOTTA täytti 11. 8. 1993 Vilho Ollikainen Raumalla. Hän on lähtöisin Sakkolan Lapinlahdesta.

60 VUOTTA täytti 12. 6. 1993 Raili Peuraniemi, o.s. Welling, Nokiolla. Entinen kotikylä Sakkolan kirkonkylä.

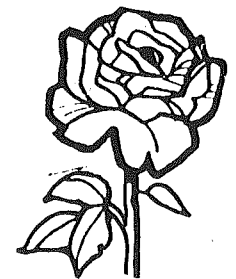
60 VUOTTA täytti 11. 7. 1993 Lempäälän Moisiossa Martta Kaarina Pajari, o.s. Kekki. Hänen entinen kotikylänsä Sakkolassa oli Haparainen.

70 VUOTTA täytti 25. 9. 1993 Sirkka Maria Huttunen, o.s. Viskari Jyväskylässä. Hänen entinen kotikylä oli Sakkolan Lohijoki.

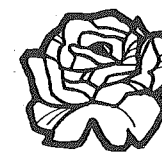
70 VUOTTA täytti 20. 8. 1993 Arvo Hartikainen, nykyinen asuinseutu Vesilahdessa.

80 VUOTTA täytti 31. 8. 1993 Elsa Elisa Vanhanen, o.s. Korkka. Sakkolan Sudenhännästä kotoisin oleva Elsa Vanhanen asuu nykyisin Kokemäellä.

70 VUOTTA täytti 30. 6. 1993 Veikko Kallonen Lempäälässä, nykyisessä kotikunnassaan. Karjalassa koti oli Sakkolan Lapinlahdessa, vanhemmat Lovisa ja August.

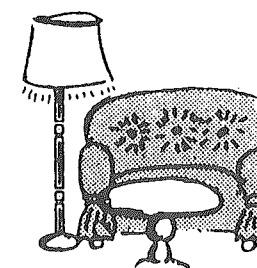
Talvisodassa Veikko Kallonen oli IS-komppaniassa ja jatkosodassa sotimme veteraaneja R.J.P.I. panssarijääkäriä. Sotilasarvo alikersantti. Kuvassa Kallonen vaimonsa Maija-Liisan, o.s. Anttila, kanssa.

Perhejuhlia? Suruviestejä? Valmistuneita? Syntymäpäiviä?

Kirjoita tiedot
Suvannon Seudun
toimitukseen, osoite

Rautasema
37550 MOISIO
puh. iltaisin 931-748 448

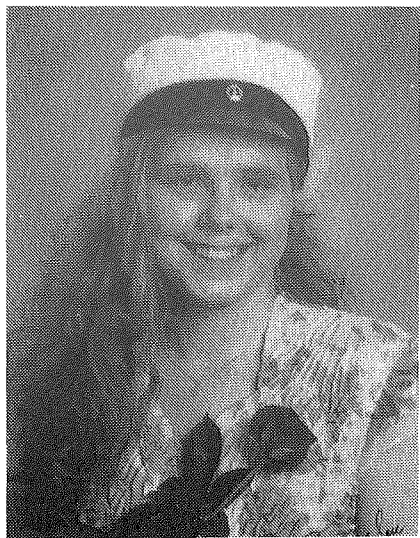
Verhoiluliike AAPRO KIISKI

41490 NIEMISJÄRVI

☎ (941) 845 724

HANKASALMI

Uusia ylioppilaita

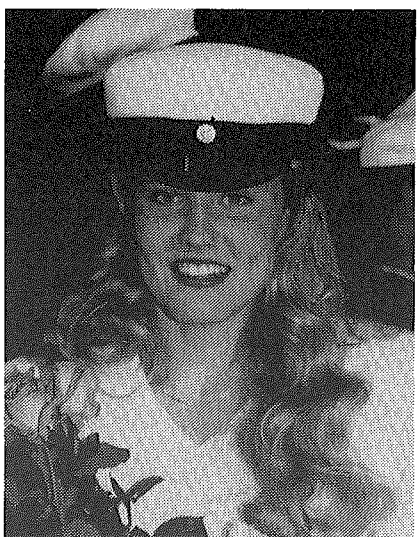

Hannele Huuska, Tampereen Lyseon lukioista, vanhemmat Torsti ja Raili Huuska. Isovanhemmat Iivar Huuska Sakkolan Pannusaaresta ja Laina Huuska, o.s. Ukkonen, Metsäpirtin Kirvesmäeltä.

Lauttakylän lukioista kirjoitti ylioppilaaksi Maria Naskali. Äidin, Tuula Marjatta Naskalin vanhempien, Selma, o.s. Kallosen ja Viljam Naskalin kotikylä Sakkolassa oli Lapinlahti.

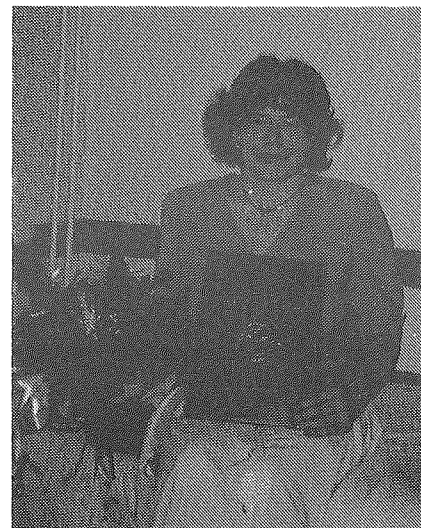
Kallion lukioista kirjoitti ylioppilaaksi Katja Pauliina Pehrman, vanhemmat Anneli, o.s. Koljonen ja Timo Pehrman. Äidinäiti Esteri Koljonen, o.s. Kekki, Haparaisista.

Susanna Pauliina Romu pääsi ylioppilaaksi 5. 6. 1993 Raision lukiossa. Vanhemmat Paula, o.s. Salmela ja Jouko Romu Raisiosta. Isovanhemmat Maire ja Toivo Salmela ovat lähtöisin Raudusta ja Sakkolasta, Linda Romu Kivennavalta.

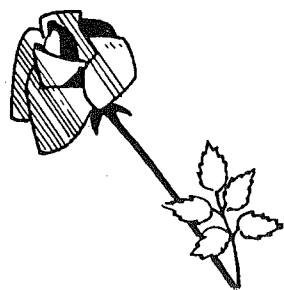

Taina Elina Tihilä kirjoitti ylioppilaaksi 5. 6. 1993 Hankasalmen lukiossa. Vanhemmat Hilka, o.s. Salmela ja Teuvo Tihilä Jämsästä. Isovanhemmat Maire ja Toivo Salmela ovat kotoisin Raudusta ja Sakkolasta.

Tutkintoja

Filosofian kandidaatin tutkinnon on Vaasan yliopistossa suorittanut 18. 6. 1993 Merja Laaksonen, vanhemmat Irma, o.s. Naskali ja Armas Laaksonen Huittisista. Äidin vanhempien, Selma, o.s. Kallosen ja Viljam Naskalin kotikylä Sakkolassa oli Lapinlahti.

Valmistuneita

Etelä-Satakunnan Kauppaoppilaitoksesta on merkonomiksi markkinointilinjalta valmistunut Timo Juhani Myllyniemi, vanhemmat Aila ja Erkki Myllyniemi Punkalaitumelta. Äidin isän Eino Karvasen kotikylä oli Riiska.

Hämeenlinnan liikelähdön ja tietotekniikan instituutista on julkishallinnon linjalta merkonomiksi valmistunut Tuija Karppanen Punkalaitumelta. Isän, Erkki Karppasen vanhempien, Sylvi, o.s. Selosen ja Sulo Matti Karppasen kotikylä oli Röykkylä.

Vielä Mamejeffin mammasta ja vähän muustakin

Aune Ahtiainen kaipasi Suvannon Seudussa pari numeroa sitten lähempiä tietoja Mamejeffin mamman lapsenlapsista. Mamman omista lapsista tunsin lapsuudesta saakka Sašan. Sota-aikana tutustuin myös Allan isään Alošaan, sekä Eilan isään Jussiin. Allan sisar Lea asuu Kuhmossa ja hänellä on neljä lasta jotka ovat menestyneet hyvin. Allan veli, Boris, on sen sijaan jo kuollut. Samoin tänä keväänä kuoli myös Helsingissä asunut Jussin tytär Eila. Paavon kaksi poikaa elävät myös. Alosan tytär Alla asuu Tampereella.

Lapsuusajoilta muistuvat erityisen selvinä mieleeni aurinkoiset kesäiset vierailut mamman luona siellä Riiskassa. Naapurin lapsina piipahdimme pari-kolme kertaa kesässä mamman keittiössä ihailmassa kiiltäviä kuparipannuja korkealla hyllyssä.

Aina mamma tuli hymyillen tervehdymään meitä! Kerran satuimme päiväkahvin aikana tulemaan sisälle, niin meille katettiin kupit salin pöytä. Mammaa varmaan nauratti, kun kolme alle kouluikäistä istui hänen seurassaan päiväkahvilla. Eräänä jouluna äiti vei meidät mukanaan kylään. Muistan aina sen joulukuusen, joka oli nostettu pöydälle ja koristeltu aivan upeasti. Lasten silmät eivät tahtoneet muualla pysyä.

Heinäkuun numerossa ollut Riiskan

Kuva on otettu 1991. Vasemmalla Mamejeffin talon paikka, jossa kasvoi vielä kolme havupuuta. Oikealla kansakoulun paikka muutamine koivuineen. Kauempana oikealla näkyy Rastaan Antin entinen kotipaikka korkeine puihin ja vasemmalla Tenkasen talon paikka.

kan hovin tarina on kaipaamassa Tenkasten osuudesta tilanostosta oikaisun. Sakkolan kunnan luopuessa Riiskan tilan ostoaikeista (vert. Sakkolan pitäjähistoriaan), tilan kauppa ei suinkaan sovittu puhelimensoitolla vaan ostajat kävivät kaupasta sopimassa Pekan sairastuvuuteen vierellä. Kiiskin Jurkan tilakin olisi säästynyt pakkohuutokaupalta, mikäli poika-Paavo olisi ottanut veljesten neuvoista vaarin.

Jatkosodan aikana jaettiin Riiskan

tila kolmen veljeksien Juhon, Matin ja Esan kesken. Kirjoituksessa mainituista metsäkaupoista en tiedä, mutta sinnepäin naapurin puolelle ne meiltä karjalaisilta jäivät niin metsät kuin pellotkin. Ja mitä tulee kirjoituksessa mainittuihin sen ajan rahamääriin, niin tuntuu juttu vähän uskomattomalta.

Toivotan Suvannon Seudun lukijoille, pilke silmässä, rikasta elämää.

Ilma Esan-tytär

Vertaa, vaihda. Valitse TSOP.
Toimialueensa ainoa todellinen paikallispankki.

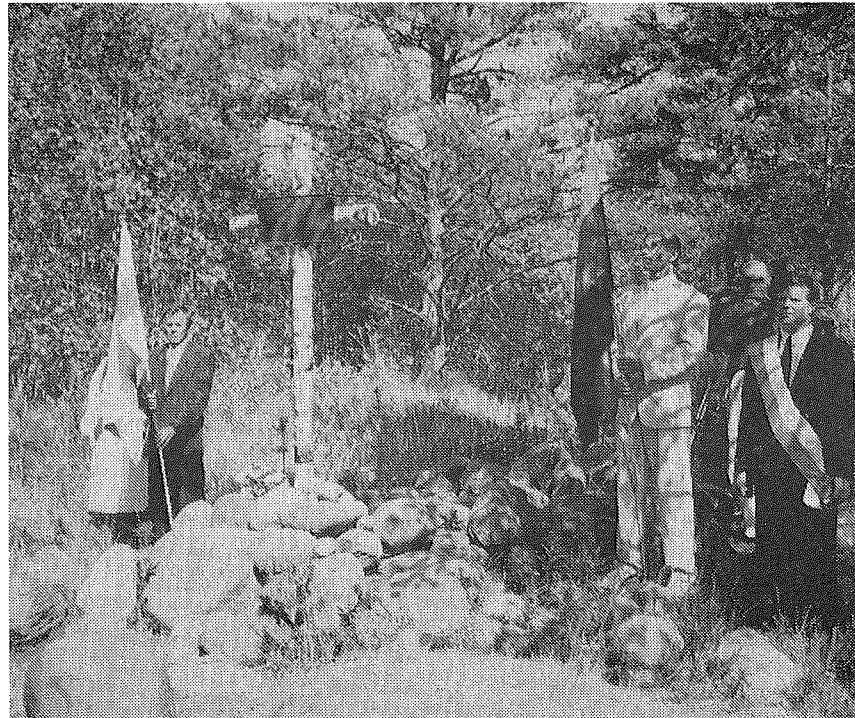
TSOP
TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI

Minne olet menossa rakas Karjala

Yllä oleva huudahdus pääsee väkisin huulilta katsellessa nykymenoa entisillä kotitanhuilla. Vieras outo kieli tuntuu karmealta korvaan, se pistää tikarin tavoin rintaan entisen kotimökin raunioilla, vaikka se on ehkä tarkoitettukin tervetuloiksi entisille omistajille. Menetettyä karjalaa voi hyvin verrata perheestään eksyneeseen nuorukaiseen, joka jollakin ikävällä tavalla on joutunut repäistykseen irti juuriltaan harhailemaan suuressa tyhjyydessä, tietämättä minnepäin lähteä saapastelemaan. Kotikaipuukin saattaa itää mielessä.

Ei Karjalaa silti miksikään tuhlaajapojaksi voi rinnastaa, kaikkea muuta, siellä on yhä säilynyt poislähtemättömästi se jokin, mikä meitä karjalaisia on aina innoittanut. Silti pakkaa tulemaan suru puseroon entisiä muistellessa.

Näissä aatoksissa löydän itseni patikoimassa Kirvesmäen—Terenttilän tiellä, ties kuinka monenkerro silloin sen suuren poislähdön jäljiltä, paikassa missä vuosina 1939—40 pystyssä käveleminen olisi tietänyt varmaakin varmempaa kuolemaa. Edessä tuhansia sotilaita alleen kätkevä neuvostoarmeijan hautamonumentti. Vasemmalla entisen pellonmäen reunalla kohoa meikäläisten parivuotta takaperin tuoma kolme metriä korkea ruostumatonta teräsrusti, se kätkee alleen 25 tuntematonta suomalaista vainajaa. Tätä edeltävät toimenpiteet käytiin, minä allekirjoittanut, sekä Pyhäjärven poika Heikki Karttunen, Käkisalmen kaupungin johtajan puhuttelussa. Saimme silloin kovan keskustelun jälkeen luvan ristiaiheisen muistomerkin laittamiseksi ylläolevaan paikkaan. Kaunis suosion osoitus meikäläiselle, sodan hävinneelle puolelle. Mutta se oli kolme vuotta takaperin elettyä aikaa, nyt tänä vuonna olivat asiat muuttu-

Suomalaisten kaatuneiden muistoristillä Taipaleessa.

neet. Enää ei annettu lupaa tuoda erään tunnetun sotilaan talvisodassa kaatuneen maallisia jäänteitä pois kotiseudun multa, olisi kuulemma muodostunut hankala ennakkotapaus.

Näitä polkuja kulkien ihminen joutuu väkisin voimakkaan tunte-elämän valtaan, se vyöryy sisällä voimakkaana, voimakkaammin kuin ehkä koskaan aikaisemmin, kunpa ne voisi vaan kokonaisuena tuoda esiin näiltä verikentiltä. Taaksejäänyt menneisyys suorastaan ryntää uudelleen näkökentälle tuoden muistoja mukanaan, millaisia ne sitten lienevätkin. Täytyy pysähtyä hetkeksi, ummistaa silmänsä ja kuunnella, mitä ne tuhannet kaatuneet puhuvat. Ummistakaamme silmämme ja antakaamme tunteillemme valta. Se saattaa merkitä enemmän mitä me ymmärrämme.

Nämä pellot ja pihat, sekä kaikki minkä täällä näemme, ovat verellä

kyllästettyä maata, täällä on monen nuoren loisteliaasti alkanut elämä tavannut kohtalonsa. Monenkin kohtalo on täyttynyt hänen itsensä tietämättä miksi näin piti tapahtua. Meikäläisille asia oli kaikille selvä, mutta kun sodassa on aina vähintään kaksi osapuolta ja olivathan venäläisetkin ihmisiä.

Tästä suuresta mielettömyydestä on kulunut jo kauan, niin kauan, että vain me vanhemmat voimme kertoa omakohtaisia muistoja ja kokemuksiamme. Se tunnetaan, että historia on armoton tuomari, tuskin toverukset Stalin ja Molotov tiesivät, että heidän niin mustasukkaisesti salassa pitämänsä Mainilan laukauksetkin paljastuvat suureksi bluffiksi. Karjalassa kuuli usein mainittavan, että vanhuksel on lyhyet jäljet. Mieki sain kerra opettaja Parjolalt karttakeppii ko valehtelin. Näin muistellee asioita se

Kirvesmäen poika

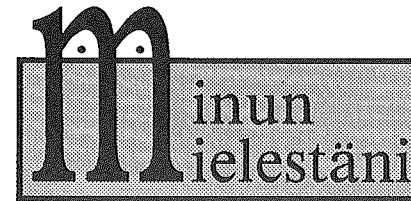
Entisen Sakkolan miehille

Koska olemme jo useitten vuosien ajan, niin lukeneet kuin kuulleet juttua jos tarinaa entisen Sakkolan sankarihaudan "raiskauksesta" ynnä jos vaikka minkäläisestä heitteillejätöstä, niin teimme aivan tuon asian perusteella erillisen matkan tuolle paikalle.

Sankarihaudalle ei ole mitään pommeja enempää kuin kranaattejaakaan suinkaan ammuttu. Siellä on selvästi nähtävissä entisen kirkon pohjoispäädyn kohdalta lähtevä kaivanto, ehkä mitoiltaan noin 10 m + 5 m + 2 m. Ja tämän kaivannon alkuperäinen tarkoitus ja käyttökäyttö on täydelleen selvitetty ja sillä ei ole mitään tekemistä pommien eikä kranaattien kanssa. Aivan vastaavanlaisia kaivantoja on Kannaksella nähtävissä muuallakin ja peräti satamäärin.

Tässä on kulunut noin 10 vuotta aikaa, kun Suvannon Seudussakin oli luettavissa tekstiä: "koska vieraan valtion laki kieltää tuollaisen haudan kunnostamisen, emme voi vaikuttaa toisen valtion lainsäädäntään". Tuon kaltaista "ryssän pelon sokaisemaa" tekstiä julkaistaan, jolla ainoastaan lepytetään kolhiuttanutta itsetuntoa. Katsokaa Sakkolan entiset miehet naapurin pitäjän miehistä mallia. Valkjärven miehiä ei ole mikään vieraan valtion laki kieltänyt pystyttämästä entiselle sankarihaudalle muistomerkkiä. Kuinka on — olisikohan itsetutkiskelun aika?

Te puuhaillette asioita, jotka on niin juridisesti kuin moraalisestikin enempi kuin kyseenalaisia. Keneltä olette mm. saaneet valtuudet yrityksillenne tuoda entisen sankarihaudan patsasleijonat tänne Suomeen, mahdollisesti sinne Lempäälään — vaiko jonkun "puuhamiehen" oman pihan kaunistukseksi? Järkiintykää nyt jo hyvät miehet moisista hankkeista. Noilla Leijonilla ei ole mitään tekemistä Lempäälässä, enempää kuin muuallakaan. Nyt ne ovat ainakin sil-

lä maaperällä, jolle ne on aikanaan hankittu ja jonne ehdottomasti kuuluvat. Ja voin teille vakuuttaa, että nuo leijonat nykyisellä paikallaan on suurin kuvauskohde, ei yksin suomalaisturistien taholta, vaan sama on nähtävissä jopa aivan kansainvälisestikin turistien taholta. Olen itse ollut kuluvana kesänä noin 3 viikon mittaisen ajan tuon seikan toteamiseksi.

Ja nyt asia on niin, että ellette te entisen Sakkolan pitäjän miehet saa itsestänne niin paljon irti, että laitate tuon sankarihaudan kuntoon, niin meidän naisten on se tehtävä. Se ei ole uutta, kun me naiset olemme joutuneet tarttumaan lapioon, kuokkaan, viikatteeseen, kirveeseen, haravaan ja vaikka mihin työkaluun. Vaikka päämme onkin jo harmaantunut ja kädet entistäkin ryhmyisemmät, niissä vieläkin pysyvät nuo työkalut ja tarvittaessa vieläpä muurauskauhakin.

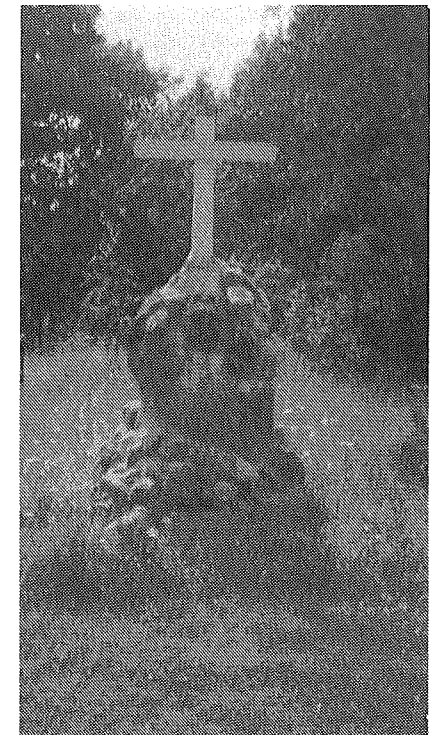
Jos Sakkolan miehiä tuo vieraan valtion laki "kieltää" sankarihaudan kunnostamisen, olemme me naiset siinä suhteessa onnellisessa asemassa, kun tuo miehiä pelottava laki ei kiellä meitä naisia.

Ja ensi kesänä — 1994 — me lähemme naisporukalla ja laitamme tuon unohdetun haudan kuntoon. Tänä kesänä olen ollut jo niin paljon siellä, etten enää jaksa, mutta kun taas levätään ja jos Jumala suo terveyttä ja elomme päivien jatkuvan, niin ensi kesänä teemme tuon työn. Jos entisen Sakkolan pitäjän naisista joku tuntee asian omakseen — kuten minä — ottakaapa yhteyttä alla olevaan.

Sitten lopuksi en voi enää vaieta jatkuvista, täysin perättömistä väitteistä, että Taipaleen joelle samoin kuin Laatokan rantaan ei muka pääse turistibusseilla. Viimeksi olen itse ollut kyydissä isossa — tosi isossa bussissa — ja ajoimme pöydän sileätä kestopäällystietä aivan Taipaleen rantaan, 20—30 metriä vesirajasta, josta jatkoimme Laatokan rantaan, samoin noin 30 metriä vesirajasta. Kyllä huonoja teitä löytyy niin täältä Ruotsista kuin Suomestakin, jos ja mikäli niitä halutaan käyttää.

Ja lopuksi teille Vuokselan Kuninkaanristiläiset, sydämelliset terveiset ja kiitokset viimeisestä.

Helga Lingebrand
Bangårdsvägen 24 C
957 31 Övertorneå
Sverige

Tämä kamerakuva otettu 23. 7. -93 Valkjärven Rintamamiesten pystyttämästä Sankarihautapatsaasta ja joka samalla osoittaa, etteivät Valkjärven miehet ole jättäneet veljeä vieläkään. Entä Sakkolan miehet? — kuinka on asia?

Sanoja, hiljaisuutta

Riiskaan meidän mieli teki,
Lada meidän sinne veti.
Muhkurainen tie ol alla,
mutt parempi kuin tallaamalla.

Jo näkyi pellot
putkahti Pulakat
ensimmäisenä esille,
eteemme aukesi kylä
vihreäinen vierellemme.

Sanoi: muisteluissa näin
nyt on raja tänne auki
tulkaa ja katsokaa.

Tässä olen pieni pelto
kulleroita kukittanut ja odottanut —
sano vaikka väkisin:
missä on koti puut,
joihin lapsena kiipesin
latvaan asti ja vilkuttelin.
Näin haastoi heinäpelto,
unessa vain itketytti.

Missä lienee meidän väki
joka soitossa sotivi
levitteli lempeästi
ja kaipaen katkerasti.

Sano se —
joki kuiva jossa uimme silloin
kun ravut pohjassa mänki
kolmen kiven tuntumassa
näyttävästi näkyivät.
Siukutteli pieni lintu
joka ihmetteli, kuka kysyy?
Hiljaisuus —
Taivas suuri pelto pieni
joka kukkivi kerran
pellava sininen sinesi.
Katson vielä jälkeheni
ja muistelu oman portin,
joka laski lempeästi
tanssiloista tullessani
tupaan tuttuun tien päin.
Hiivin hiljaa sänkyhyini
etten turhaan herättele
nukkuvia — nuokkuvia,
neuvojansa antavia.
Mutta ruisrääkkä valvoi ja
sanoi; nuku jo —

Saima Äikäs

Koulumuistoja valistustalolta

Sakkolan kirkonkylän kansakoulu paloi talvisodan aikana. Koulutyötä jatkettiin sota-aikana vuosina 1942—44 Valistustalossa. Kuvassa Sulo Pusa katselee yli 49 vuoden jälkeen entisen sota-ajan luokkahuoneensa ikkunasta.

Housut

Sakkolan Luperassa asui ennen vanhapoika Matti Anni-äitinsä kanssa. Anni-äiti oli käynyt huonomuistiseksi eikä aina osannut puhua asioita kohdalleen.

Matilla oli housut ommeltavina Vuotilaisella. Hän lähti hakemaan niitä sieltä pois.

Sillä välin tuli joku kylän miehistä kysymään, että missä Matti on.

Matti on siellä missä housutkin, sanoi äiti. Eihän siitä silloin selvää tullut, missä Matti-poika oli. Vasta jälkeen päin sekin selvisi.

Taimi Finni

Maat ja manttaalit

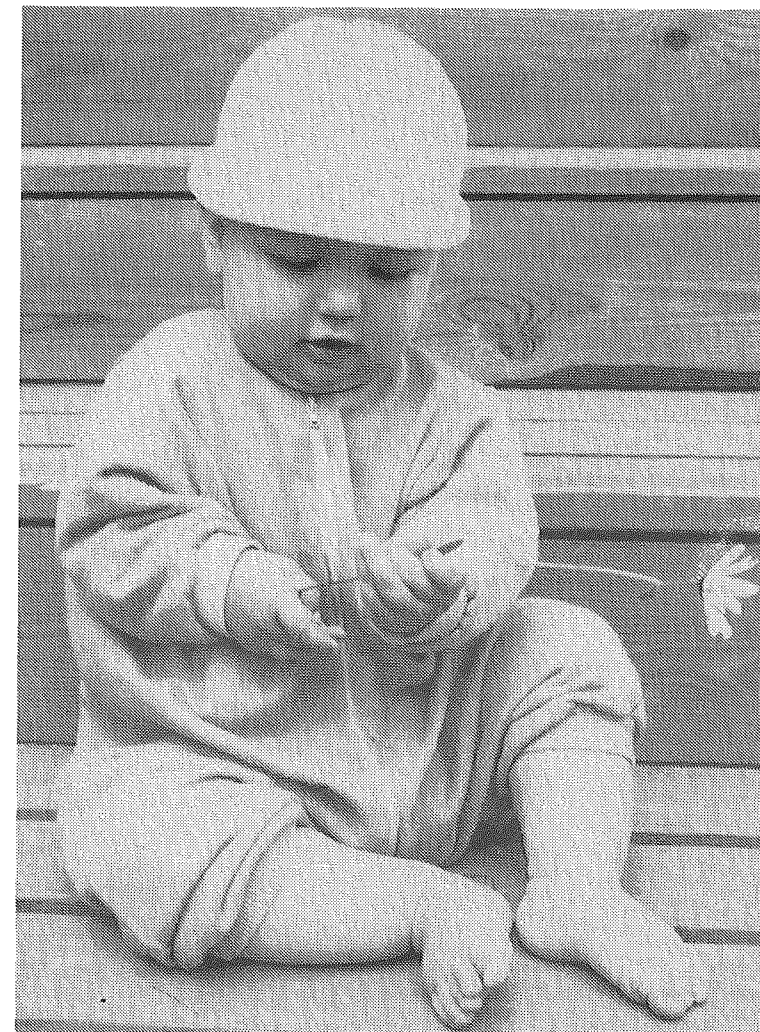
Matti Hännikäisen tyttärellä oli häät Pirkkalassa. Sukulaistyttö oli siellä vieraana kolmikymppisen poikakaverinsa kanssa. Matti tahtoi tietää, onko miehellä maata ja manttaalia. Kun kuuli, ettei ole, Matti totesi: — Jos ei miehellä tuossa iässä ole mitään, ei hänellä tule koskaan mitään olemaankaan. Kuulostaa siltä, että mies kulkee vain naisia myöten.

Jaa-a Tuomaan Matti Hännikäinen, etkö liene tullut ajatelleeksi, ettei rikkaus aina suinkaan tuo rakkautta, mutta rakkaudesta saa rikkautta? Olipa niin tai näin tulee mieleeni vanhan laulun sanat: ”Vaikka minä saisin manttaalin maata / tahi koko maailman tavarat, / niin sinä olet ainoa auringon alla / jota minä sydämestän rakastan.”

Hanna Kitunen

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmeysty 1992 8 kertaa vuodessa

Hyvästi kesä...

Lapsen herkin sormin pitelee Petrus Anselmo kesän viime kukkaa — hyvästi kesä, tervetuloa syksy. Petrus on Liisi Tammelan, o.s. Nuoran, pojanpoika. Kuvan lähetti isomummo Laina Nuora, hän on kotoisin Petäjärveltä.

**KIITOS
KAIKILLE
SAKKOLAN
PITÄJÄ-
JUHLISSA
MUKANA
OLLEILLE**

**Vesilahden
Karjalaiset ry**

Viskari suvun sukukokous

pidetään Lempäälässä palvelutalo Ehtookodossa, Katepalintie 9, 3. 10. 1993

Klo 10.00 Jumalanpalvelus Lempäälän kirkossa. Jumalanpalveluksen jälkeen kunnianosoitus Karjalaan jääneiden vainajien muistopatsaalla.

Sukukokous Ehtookodossa aloitetaan lounaalla klo 12.00. Lounaan jälkeen sukukokous.

Viskarin sukuun kuuluvat tervetuloa sukukokoukseen.

Heimo Viskari
suvun esimies

Reima Viskari
sihteeri

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

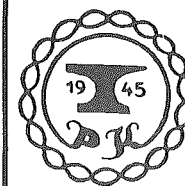
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

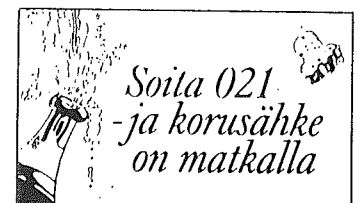
PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435
Autopuh. 949 239 535

*Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita*

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1993 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku